

DOBAI PÉTER

Tiszavers

Ilia Mihálynak

*A régi, homokos csongorádi parton állok, ott,
ahol egykor-régen, ifjúságom kezdetén, ugyanott
A túlparton a napsugaraktól aranyló Körös-torok...
Katalin távol emléke egy évvel feledett akkort:
most ezer részlettel, ajkak mosolyával, szavakhoz
képzelt képekkel, több mint harminc év után visszahoz!
– annak a vén ladiknak már nyoma sincsen,
amely valaha, nagyon régen, ezerkilencszázhatvannégyben,
ott feküdt, partra vontan, mély fűben. Tiszára lejtő pipacsos,
kankalinos hullámtérben...
Végigsétálok a gáton, végig a ligetes füzesen,
végigmegyek a holtág világtalan lagúnapartján,
hirtelen madárraj riad magasba szabadító szárnyakon,
ösztönük megérzi, itt régi idegen jár,
aki meg-megáll emlék és képzelet immár nyomtalan
keresztútján...
Itt horgonyoztak valaha a híres, dolgos csongorádi
hajómalmok és a parti házakból a molnárleányok,
– kis ablakon kikönyökölve, bámulva a világot –
itt tékozták el az ifjúságot, a hajadonságot,
miközben lomhán húztak a hajómalmok mellé a búzás
bárkák és nem történt semmi más, semmi más,
csak vártak, csak vártak a szép leányok...
A hajómalmokból azóta tán egy maradt mutatóba:
őrli magát a Tiszát! És bizony eltűntek mind – ó! hová? –
a bámész leányzók...
Felsétálok fedélzetére egy megdőlt, félig süllyedt gőzhajónak,
alig tart meg a palló... Kapitányi hídjá még ép, de bordázatát,
erős gerinctőkéjét megtörte az idő, a folyó...
A törött timon-kerékhez állok, mint aki élő, éppen kifutó hajót
kormányoz, messze-vissza az években, névtelen kikötőbe,*

nádas-benőtte révbe... Parancsot adok a gépháznak, fűtsék fel a kazánokat, szóljon a hajókürt, vonják az árboccsúcsra a lobogókat, kifutunk, iránnyal délnek, egy soha el nem ért deltához! Fantáziálok, Katinka, csak képzelődök tudom én, hogy ez a vén bárka már sohasem indul el velünk, megtette már összes útját a Szamostól Titelig, ahogy mi sem kelünk, Katalin, többé soha útra, de maradásunk sem lesz már túl hosszú, itt, az elváltozott Tiszaparton... Nemsokára személyvonatra szállok, hogy minél lassabban hagyjam el Csongorádot, nagyságos emlékét az első szerelemnek! Utazom... el tőled... De nélküled ugyan kihez? Netán haza megyek? Haza, ha nem hozzád, akkor haza hova? A vonaton szeretnék maradni végleg, hogy honvágyam fájdalmához egyszer tényleg odaérjek!

Dunavers

BUDAPEST LEGSZEBB ÉPÜLETE A DUNA!

*Ósi, nagyságos Pannon folyam,
a régi római birodalmi limes határán!
Áradó áramodba ömlik a Lech, az Isar,
az Inn, az Ilz, a Traun, az Enns alpesi
vize, Melk patakja, a Krems, a Tulln,
a Russbach, a Lajta, a Rábca, a Rába,
a Cuhaj-Bakony-ér, és északról, a Felvidék
felől vized viszi tovább a Vág, a Nyitra,
a Garam, az Ipoly vizét... délebbre a baljós
Csele-patak áramlik beléd... A Délvidéken
a Dráva, a Vuka, s Titelnél szenved véget,
áradásait befejező, temető torkolatot az eltűnéshez:
Petőfi folyója, Juhász Gyula folyója, a „szőke” Tisza...
Belgrádnál a Száva sodrát ragadja erősebb sodrásba
a Duna! A Balkán vizeit is mind viszi délre, áramába
vész a Morava, a Mlava... Erdély felől a Temes,*

*a Zsil, az Olt, Galati és Braila között: a Szeret
hal bele és él tovább a Dunába, Bulgária
felől az Ogoszta, a Vit, Rusze alatt a Fehér-Lom
fut a hegyek felől, vele együtt délnek tartó, nagy
vized felé, amely egykor annyi bárkát, kétkéményű,
lapátkerekes gőzhajót hordozott hullámain,
amely annyi falu és város védgátját mosta el,
zúzta törmelékké, melybe hatalmas, ártéri ősfák
dőlnék, szakadnak bele s amelynek mélyén
annyi bárka, csónak, ladik, sajka, uszály és hajó roncsa
talált sírjára... és végül, hatalmas Duna, annyi ér, patak,
folyó: beléd-torkolló vizével együtt a te hullámaid is
eléri egyszer a temető tengert s emlő-deltád kiapad ott!
Eléred, el a tengert, nagyságos folyam, mely téged is
ismeretlen, végtelen végzetbe vonz, ártéri fáktól, ősi
városoktól kísért partjaid közül kiold, parttalan
messzeségekbe visz!*

Magunktól menekülni: ahhoz nincsen iránytű, se irány

*Szilárd s megszokott tárgyak (...)
A bútor emlék-rakományt cipel (...)
Húzd le a redőnyt és feküdj az ágyra
S zárd az órát egy szoba üvegébe (...)
S nézd inkább a hősök alkonyát (...)
...matróz-szem, tenger síkját figyelve,
Sötétlőn fényes íriszében őrzi, emlékezetében
(...) Szív-közelben óvja sorsától és az időkből
bátor bánattal visszaidézi a még egyre táncoló leányt...”
Stephen Spender*

*Elmenni szeretett, kedves helyekről,
nehéz, nagyon nehéz, hiába hozzá bármi
belső vagy külső késztetés, hiába hozzá ráció,
netán holmi „misszió”, cél... akármi küldetés
vagy annak illúziója...*

*Távozni, eltávozni terhes tennivalóság,
még akkor is, ha – puszta honvágyunk okán –
végleg megmaradni meghitt, biztos helyben,
immár biztos, hogy addigi életünkkel: lehetetlen – – –
Ó! Nem a házunkat, megszokott lakásunkat, bebútorozott
otthonunkat, könyvtárunkat fájdalmas odahagyni,
régem megszoktam én a költözködések... hanem
maga az elmenés, a távozás tudata elviselhetetlen,
a horror vacui érzését kelti és ólomsúlyú bánattal tetézi
a helyváltoztatás félelemtől ajzott szomorúságát...
... olyan ez, mint amikor este érezzük: megint elmúlt
egy nappalunk, mely akár szép volt, akár éppen semmilyen
mindenképpen nem lesz több napunk ilyen,
mert megismételhetetlen és csak kín az emlékezetben!
Könnyebb elhagyni kedves, szerelmes leányt vagy hű barátot,
ilyenkor csak bátran búcsút venni kell mellőzve a hazugságot.
De távozni szégyen. De nemtávozni szintén szégyen.
De elmenni félelem. De nemelmenni szintén félelem.
De maradni lehetetlen. De nemmaradni szintén lehetetlen.*

*P. S. Szerencsére vannak versek, amelyeket nem kell,
nem is illik befejezni: befejeződnek önmaguktól,
ha nem ma, akkor holnap vagy holnapután! Verdict!*